

2013-05-21

Wallenbergarna visar på bristerna

Familjen Wallenberg har via sina stiftelser och maktbolaget Investor kört förtroendet för den svenska ägarstyrningsmodellen i botten. Ingen ägargrupp har så tydligt visat allmänheten och det internationella kapitalet att modellen inte fungerar.

Ägarmodellen kan alldeles för lätt manipuleras av ägargrupper som anser sig vara utvalda att både sätta dagordningen och fria att fatta beslut utan insyn från minoritetsägare.

Svensk bolagsstyrning är baserad på starka kontrollägare, understödd av A-och B-aktier, och exekverad genom valberedningar. Modellens brist är att den bygger på tillit, som har blivit en bristvara. Dessutom har många kontrollägare sålt sina aktieposter utan att övriga investerare har orkat stå emot och bolagen har försvunnit från börsen.

Att just Wallenbergsfären har förvandlats till symbol för maktmissbruket beror på att sfären har synts i samband med lite för många skandaler. Här tar jag upp två:

I SVT:s dokumentär "Dubbel bokföring" som sändes i torsdags beskrivs hur skogsjätten Stora Ensos köp av amerikanska Consolidated Papers 2000 inte bara slutade i en av de sämsta företagsaffärerna, den visar sig därtill vila på år av manipulerad bokföring, otillåtna aktieutdelningar och otillåten överföring av tillgångar mellan Sverige och Finland.

Dominerande ägare i Stora Enso är Wallenbergstiftelserna och den finska staten, med Marcus Wallenberg som ordförande och den tidigare vapendragaren Claes Dahlbäck i valberedningen. Den kända förlusten på 25 miljarder kronor visar sig kanske bli långt mer än det dubbla.

I lastbilsjätten Scania har Wallenbergsfären i omgångar tjänat stora pengar genom att sälja sina aktier till Volkswagen till en premie som inte har kommit övriga aktieägare till del. Den nya ägaren har visat sig iskallt bryta mot både budpliktsregler och minoritetägarnas möjlighet att tillsätta oberoende ledamöter.

Upproret på vårens stämma i Scania, med protester från ett dussintal svenska kapitalförvaltare, visar att det har gått helt över styr. Peter "Poker" Wallenberg är ledamot i Scania, Annika Falkengren i VW och Leif Östling är kvar.

Den svenska ägarstyrningsmodellen har varit utsatt för hårt omvärldstryck sedan 1990-talet. Alla har utgått ifrån att världens bästa bolagsstyrningssystem har funnits i den angloamerikanska marknadsorienterade delen av världen och där har den dominerade styrmodellen byggts på spritt aktieäggande, självständiga företagsledningar och aktieägarvärde.

Men nu är en omsvängning på väg. I en rapport från OECD uppmärksammas att den gängse ägarmodellen utanför USA och England – såväl som utanför Europa – är kontrollägarmodellen.

I USA har flera börsintroduktioner gjorts med differentierad rösträtt, till exempel LinkedIn, Zynga och Groupon. Om detta är framtiden har det förstås betydelse för Sverige där A-och B-aktier inte fungerar för nya bolag.

För Wallenbergarna är det inget problem eftersom de har byggt upp en sfär utanför börsen bland annat genom riskkapitalbolaget EQT. För oss övriga är det bara att önska sig en parlamentarisk kommission med mål att återupprätta förtroendet för Stockholmsbörsen.